

Subject Area
Business Administration

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 98
PP: 1643-1653

Arrival
26 March 2022
Published

30 May 2022
Article ID Number
62197

Article Serial Number
09

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/sssj.62197>

How to Cite This Article

Erol, C. & Özgüven
Tayfun, N. (2022).
“Yaşam Doyumu Ve
Sürdürülebilir Tüketim
Davranışı Arasındaki
İlişkinin Analizi”
International Social
Sciences Studies Journal,
(e-ISSN:2587-1587)
Vol:8, Issue:98; pp:1643-
1653

Social Sciences Studies
Journal is licensed under a
Creative Commons
Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

Yaşam Doyumu Ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Arasındaki İlişkinin Analizi

Analysis of the Relationship between Life Satisfaction and Sustainable Consumption Behavior

Cansu EROL¹ Nihan ÖZGÜVEN TAYFUN²

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Doktora Öğrencisi, İzmir, Türkiye
² Prof. Dr.; Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir, Türkiye

ÖZET

Sürdürülebilirlik özellikle son yıllarda gerek literatürde gerekse de uygulamada üzerinde oldukça sık çalışılan konulardandır. Tüketime sürdürülebilirliği için hem bireysel hem de toplumsal olarak yapılacak çok şey bulunmaktadır. Bireysel anlamda çevre ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık yaratma ve yaşam doyumuna ulaşmada pek çok etken söz konusudur. Bu çalışmanın amacı yaşam doyumunu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında bir ilişkinin var olup olmadığını araştırmaktır. Araştırma kapsamında Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren uluslararası bir işletmede çalışan 122 kişiye online anket gönderilmiştir. Elde edilen verilerin analizi için faktör analizi, Kruskal-Wallis H analizi, Mann-Whitney U analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Yaşam doyumunu ve sürdürülebilir tüketim davranışının demografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için yapılan analizler sonucunda eğitim durumu ve cinsiyetin sürdürülebilir tüketim, yaşın ve medeni durumun ise yaşam doyumunu kavramında farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan korelasyon analizi sonucunda, yaşam doyumunu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Doyumu, Sürdürülebilir Tüketim Davranışı, Sürdürülebilirlik

ABSTRACT

Sustainability is one of the topics that have been frequently studied both in the literature and in practice, especially in recent years. There are many things to be done both individually and socially for the sustainability of consumption. There are many factors in raising awareness about the environment and sustainability issues individually and reaching life satisfaction. The aim of this study is to investigate whether there is a relationship between life satisfaction and sustainable consumption behavior. Within the scope of the research, an online questionnaire was sent to 122 people working in an international company operating in Manisa Organized Industrial Zone. Factor analysis, Kruskal-Wallis H analysis, Mann-Whitney U analysis and correlation analysis were used for the analysis of the data obtained. As a result of the analyzes conducted to test whether life satisfaction and sustainable consumption behavior differ according to demographic characteristics, it was determined that educational status and gender differ in the concept of sustainable consumption, age and marital status differ in the concept of life satisfaction. In addition, as a result of the correlation analysis, it was concluded that there was no significant relationship between life satisfaction and sustainable consumption behavior.

Key Words: Life Satisfaction, Sustainable Consumption Behavior, Sustainability

1. GİRİŞ

Sürdürülebilirlik, 1970'li yıllarda bireylerin çevreleri konusunda bilinçlenmeye başlaması ile ortaya çıkmış bir olgudur. Bu olgu özellikle 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından da tanınarak resmi olarak çalışılmaya ve tartışılmaya başlanmıştır (Hayta, 2009: 144). Sürdürülebilir tüketim denilince akla diğer tüketim şekilleri düşünüldüğünde çevreye olumsuz etkisi nispeten az olan tüketim tarzı gelmektedir. Sürdürülebilir tüketim aynı zamanda tüketicilerin satın alma davranışlarında uygulayacakları çevreci tutumları ile sahip oldukları ekolojik vatandaşlığın gerçekleşmesine aracılık etmektedir (Diktaş, 2019: 1). Kaynakları etkin kullanmak ve sürdürülebilir tüketimi sağlamak için olması gereken tüketici davranışlarını ortaya çıkaran etkenleri anlamak, bu konuda yapılacak olan çalışmalarda doğru bir başlangıç noktası olacaktır. Özellikle çevre ahlakının içerisinde sürdürülebilirliğin yerinin nasıl konumlandığı konu açısından önem arz etmektedir. Bu anlamda genel olarak insan merkezli ve çevre merkezli bakış açıları olmak üzere iki farklı bakış açısı ele alınmaktadır. Bu iki bakış açısı temelde birbirinden çok farklı olsa da insanın iyi oluş halinin çok farklı faktörlerden etkilendiği kabulünün yerine aslında doğal çevrenin bütünlüğünün korunması ile mümkün olacağı kabul edilirse bu iki görüş arasında bir bağ kurulmuş olacaktır (Tekelli, 2001: 5).

Doyum, bireylerin ihtiyaçlarının, beklentilerinin ve isteklerinin karşılanmasıdır (Tunç, 2019). Yaşam doyumunu veya memnuniyeti olarak anılan kavram ise ilk kez Neugarten (1961) tarafından ortaya atılmıştır. Temel olarak öznel iyi oluşun bilişsel boyutunu ifade eden yaşam doyumunu (Diener v.d., 1985: 71), bir bireyin kendi yaşamı hakkındaki değerlendirmesini yine kendisinin yapmasını ifade etmektedir (Schimmack v.d., 2002: 582). Bu tanım kişilerin kendi hayat standartlarını inceleyebilecekleri, bu standartların önemini sıralayabilecekleri ve kendi hayatlarını memnun olmak (doyumun sağlanması) ve memnun olmamak (doyumun gerçekleşmemesi) arasında değişen bir ölçekte değerlendirebilecekleri vurgusunu yapmaktadır (Nel, 2012: 16). Yaşam doyumunu boyutu kişinin geçmiş,

şimdiki ve gelecek beklentilerinin ve ihtiyaçlarının bilişsel olarak değerlendirilmesini kapsar ve bu değerlendirmenin sonucuna göre bir karara bağlanır (Holder, 2012:1).

Çalışmada öncelikle yaşam doyumu kavramı incelenmekte ve literatür bulgularına yer verilmektedir. Daha sonra sürdürülebilir tüketim davranışı konusu ile ilgili literatür sonuçları açıklanacak ve konular kavramsal olarak incelenecektir. Son bölümde yaşam doyumu ve sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişki incelenecek ve yapılan uygulamanın bulgularına yer verilecektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yaşam Doyumu

Medeniyetlerin ortaya çıkışından beri hayatın nasıl olacağı ve daha iyi yaşamın nasıl sağlanacağı konularında çeşitli görüşler ortaya atılmaktadır. Bu görüşler temel olarak iki farklı yaklaşım etrafında toplanmaktadır. Bunlardan biri hedonik, diğer bir deyişle hazzı (faydacı) yaklaşım, diğeri ökonomik yaklaşımdır. Hedonik yaklaşım daha çok kişinin hazzı ve mutluluğa ulaşmasına odaklanırken, ökonomik yaklaşım kişinin kendisini gerçekleştirirken bir amaç ve anlam bulmasına odaklanmaktadır (Hefferon ve Boniwell, 2014: 46). Yaşam doyumu kavramına temel oluşturan öznel iyi oluş, hedonik yaklaşım etrafında oluşmuştur. Özellikle COVID-19 pandemisinin etkisiyle de yaşam kalitesini arttırmak isteyen bireylerde artış görülmektedir. Bu durum toplumsal düzeyde de kendisini hissettirmektedir. Bunun sonucunda ekonomi, sosyoloji, psikoloji, yönetim gibi pek çok alanda bu konu hakkında yapılan çalışmalar artmaktadır.

Öznel iyi oluş, olumlu ve olumsuz deneyimler ve yaşam doyumu alt bileşenlerinden oluşmaktadır. Yaşam doyumu, bireyin mevcutta sahip oldukları ile sahip olmak istediklerinin karşılaştırılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Kişi eğer bu değerlendirmesi sonucunda olumlu bir kaniye varıyorsa yaşamdan doyum sağladığını belirtmekte, aksi durumda negatif bir sonuca ulaşmaktadır. Kişi elde etmek istediklerine ne kadar ulaşırsa o kadar ileri bir yaşam doyumuna ulaştığını söylemek mümkündür (Acar, 2009: 21). Ancak buradaki dikkat çekici nokta öznel iyi oluşun bu tanımlamasının aslında öznel iyi oluşun kendisini değil nedenlerini açıklamasıdır. Yaşam doyumu, bireyin genel yaşam algısına ait bir değerlendirmedir ve başkalarının deneyimleri ile karşılaştırmalı bir değerlendirmeyi içerebilmektedir. Bireyin algısı bu noktada filtre görevi görmektedir (Scott-Jackson ve Mayo, 2018: 45).

2.2. Sürdürülebilir Tüketim Davranışı

Son yıllarda, sürdürülebilirlik özelliklerini içeren ürünler, tüketicilerin değerlerinde daha da çekici hale gelmiştir (Conner, 2002). Tüketicilerin artan ilgisi sonucunda sürdürülebilir bir ürün niteliği halini almıştır (De Boer v.d., 2006). Sürdürülebilirlik, sosyal, ekolojik ve ekonomik olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Sosyal boyut, sosyal kabul edilebilirlik olarak da tanımlanabilir ve üretim ile toplumun ihtiyaçlarının uyumlu olmasını anlatmaktadır. Ekolojik boyut, doğal çevreye karşı gösterilen duyarlılığı ifade etmektedir. Son olarak ekonomik boyut ise hem tüketici hem de üretici için adil olan bir ücret politikasının takip edilmesidir. Bu noktada ülke yöneticilerinin de sürdürülebilirlik konusunda destekleyici olmaları çok önemlidir (Vermeir ve Verbeke, 2008: 542-543).

Sürdürülebilir tüketim; temel gereksinimleri karşılayan ve aynı zamanda yaşam memnuniyeti ve kalitesini yükselten ürünleri kullanırken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da tehlikeye sokmamaktır (Jones, v.d., 2011: 937-938) şeklinde 1995 yılında BM Çevre Programı tarafından tanımlanmıştır. Sürdürülebilir tüketim davranışının temelinde insan psikolojisi ve davranışları yatmaktadır. Bu anlamda psikolojide yapılan çalışmalar da insanların bu konu ile ilgili tüm ilgisi ve endişesine rağmen neden sürdürülemez davranışlarda bulduklarını açıklamaktadır. Kişilerinin davranışlarını değiştirememesi ve çevresel kaygılarına göre hareket edememesinin nedeni her zaman rasyonel davranmamasıdır (Manning, 2009: 3). Sürdürülebilir tüketim davranışı konusu özellikle geçtiğimiz yirmi yılda, akademik ortamın yanı sıra çeşitli iş uygulamaları ve kamu politikalarında da çalışma konusu haline gelmiştir. Hem bireylerin hem de işletmelerin bu konuda üstlerine düşen oldukça fazla durum söz konusudur. Örneğin; tüketiciler evlerine aldıkları elektronik cihazlarda enerji kullanımlarına dikkat edebilir, alışverişlerinde plastik poşetler kullanmayabilir ve çevre dostu ürünler almaya daha fazla istekli olabilirler.

2.3. Yaşam Doyumu ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Arasındaki İlişki

Yaşam doyumunun ve sürdürülebilir tüketim davranışının ayrı ayrı günümüze kadar pek çok kavramla ilişkisi incelenmiştir. Buna rağmen iki konunun ilişkisini analiz eden bir çalışmaya literatür çalışmasında rastlanmamıştır. Hem yaşam doyumuna hem de tüketici davranışına etki eden pek çok etken bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; cinsiyet, yaş, yaşam dönemi, iş ve eğitim durumu, gelir durumu ve medeni durum gibi bireysel etkenler iken, diğerleri aile ve arkadaş çevresi, sosyal sınıf ve kültür, sağlık durumu, iş tatminidir. Bunun dışında kişilik ve benlik, algılama, tutumlar ve değerler, öğrenme ve güdülenme, zorluklarla baş edebilme becerisi de hem davranışa hem de

doyumuna etki etmektedir. Araştırmada bu iki kavramın birbirleri arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır ve bu nedenle özgündür.

Yaşam doyumunun pek çok kavramla olan ilişkisi araştırılmıştır. Örneğin; Tuzgöl Dost (2007) Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenim gören 403 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu düzeylerinin algılanan akademik başarı, yalnızlık, cinsiyet, gelecekte beklenen, algılanan ekonomik durum ve dini inanç değişkenlerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Kırıcı Çevik ve Korkmaz (2014) tarafından 2.917 kişi üzerinde yapılan bir çalışmada ise kamuda çalışıyor olma, evli olmama, sağlıktan, kazancından ve hane halkı gelirinden memnuniyet, hem iş hem de yaşam doyumunu artıran değişkenler olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlarla birlikte yaş azaldıkça yaşam doyumunun ve iş doyumunun arttığı bulgulanmıştır. Tel ve Sarı (2016)'nın araştırmaları ise bir devlet üniversitesinde okuyan 1.082 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre yaşam doyumunu; öz-duyarlılığın olumlu alt bileşenleri olan bilinçlilik, paylaşımların farkında olma ve öz sevecenlik ile pozitif, öz-duyarlılığın olumsuz alt bileşenleri olan aşırı özdeşleşme, izolasyon ve öz yargılama ile negatif ilişkili çıkmıştır.

Sürdürülebilir tüketim davranışı konusu da günümüze kadar birçok kavramla birlikte ele alınmıştır. Örneğin; Karaca (2018)'in Sivas ilinde yaşayan 366 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmada hem sürdürülebilir tüketim davranışının hem de yaşam tarzının meslek türü, yaş, cinsiyet, gelir ve eğitim değişkenlerine göre farklılaştığı bulgulanmıştır. Yine aynı araştırmanın sonucuna göre medeni durumun ise sadece yaşam tarzında farklılaştığı tespit edilmiştir. Karalar ve Kiracı (2010) ise çalışmada, Schwartz'ın Değerler Listesini kullanmıştır. Kütahya ili Merkez ilçesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin sürdürülebilir tüketim davranışını etkileyen bireysel değerlerin incelendiği çalışmanın sonucunda güvenlik ve evrenselcilik değer tiplerinin sürdürülebilir tüketim davranış sıklığı üzerinde pozitif yönde etkili olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılanların sürdürülebilir tüketim davranış sıklığının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Luchs ve Mooradian (2012)'in 9.092 kişi üzerinde yaptığı çalışmada ise cinsiyetin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kadınların, tüketimin etkileri ile ilgili endişe etme oranları ve bu endişelerine göre hareket etme olasılıkları erkeklere göre daha fazla olarak bulunmuştur. Ayrıca sürdürülebilir tüketim davranışı kişilikten de etkilenmektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Örneklemi

Bu araştırmanın amacı, yaşam doyumunu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren özel bir şirkette çalışan beyaz yakalı kişiler oluşturmaktadır. Anketin uygulandığı on beş günlük süre (27.12.2020-10.01.2021) içerisinde çalışanlara e-posta yoluyla soru formu iletilmiştir. Çeşitli görevlerde çalışan 190 kişiye ulaştırılan anketi 122 kişi cevaplamıştır, anket geri dönüş oranı %64'tür. Ankette demografik veriler ile ilgili 7 ifade, sürdürülebilir tüketim davranışı ile ilgili 17 ifade, yaşam doyumunu ile ilgili 5 ifade ve çoktan seçmeli sorular olarak 4 ifade kullanılmıştır. Hem sürdürülebilir tüketim davranışı hem de yaşam doyumunu ölçerinde "Kesinlikle katılmıyorum", "Tamamen katılıyorum" aralığında 5'li Likert tipi ölçekle verilen cevapların 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında puan verilerek değerlendirilmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler anket yöntemi aracılığıyla toplanmıştır. Anketler mail yoluyla kişilere iletilmiş ve elektronik ortamda toplanmıştır. Ankete katılım gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Yaşam Doyumu Ölçeği", Doğan v.d. (2015) tarafından geliştirilen "Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği", demografik özellikleri belirlemeye yönelik sorular ile çoktan seçmeli sorulara yer verilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Demografik değişkenlerde eğitim durumu, aylık gelir düzeyi ve görev soruları özellikleri bilinen bir gruba uygulandığından sınırlı seçeneklerle sorulmuştur. Örneğin; eğitim durumunun en düşük liseden başlaması, gelir düzeyinin asgari ücretin üzerindeki bir seviyeden başlaması gibi. Araştırmanın uygulanma sürecinin kısıtlı olması da diğer bir sınırlılıktır. Araştırma belirli bir gruba uygulandığı için örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Anketlerin bu gruba uygulanma sebebi özellikle sürdürülebilir tüketim konusunda daha bilinçli bireyler olduğu düşünülmektedir. Çalışmada online anket vasıtasıyla elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 istatistik programında yapılmıştır.

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın ana araştırma soruları aşağıdaki gibidir;

- i. Çalışanların yaşam doyumu düzeyleri ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında ilişki var mıdır?
- ii. Çalışanların yaşam doyumu ve sürdürülebilir tüketim davranışı düzeyleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

Bu sorular temelinde araştırmada analiz edilmek üzere oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir;

H1: Yaşam doyumu demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H1a: Yaşam doyumu yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H1b: Yaşam doyumu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H1c: Yaşam doyumu medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H1d: Yaşam doyumu eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H1e: Yaşam doyumu göreve göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H1f: Yaşam doyumu kurumdaki çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H1g: Yaşam doyumu gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H2: Sürdürülebilir tüketim davranışı demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H2a: Sürdürülebilir tüketim davranışı yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H2b: Sürdürülebilir tüketim davranışı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H2c: Sürdürülebilir tüketim davranışı medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H2d: Sürdürülebilir tüketim davranışı eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H2e: Sürdürülebilir tüketim davranışı göreve göre anlamlı bir farklılık gösterir.

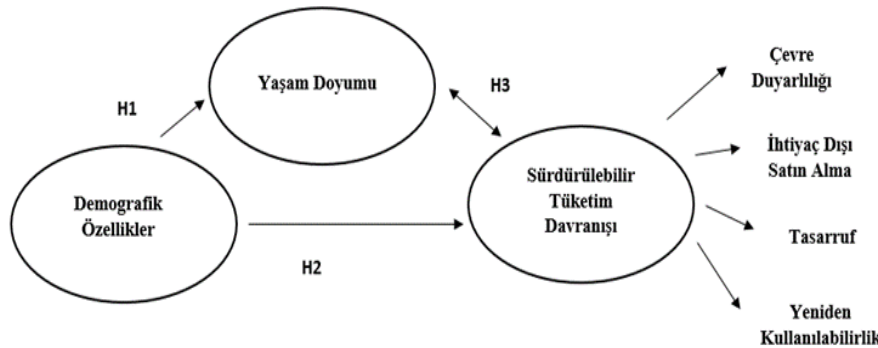
H2f: Sürdürülebilir tüketim davranışı kurumdaki çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H2g: Sürdürülebilir tüketim davranışı gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H3: Yaşam doyumu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında ilişki vardır.

3.5. Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli yukarıda oluşturulan hipotezleri analiz etmek üzere aşağıdaki Şekil 1'deki gibi oluşturulmuştur.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

4. BULGULAR

4.1. Normal Dağılım Analizi

Normal dağılımda evrenin örneklemeyle ne kadar örtüştüğü ve homojenlik gösterdiğine bakılmaktadır. Normal dağılım testi sonuçlarına göre, parametrik test yöntemleri veya non-parametrik test yöntemleri kullanılmaktadır. Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin ± 1.5 arasında olması ya da ± 2.0 arasında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2017). Buna göre Tablo 1'de gösterilen normal dağılım testinin sonuçları bu değerleri sağlamıştır.

Tablo 1. Normal Dağılım Testi

	N	Çarpıklık İstatistik	Std. Hata	Basıklık İstatistik	Std. Hata
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	122	-,247	,219	,177	,435
Yaşam Doyumu	122	-,251	,219	-,246	,435
N	122				

Ancak aşağıdaki Tablo 2'deki değerler bu sonucu desteklememektedir. Genellikle %95 güven düzeyinde yapılan testlerde p değerini gösteren "sig" değeri 0,05'den küçükse değişkenin normal ve homojen dağılmadığı kabul edilir.

Veri sayısı 30'dan küçükse daha çok Shapiro-Wilk testi sonuçları tercih edilirken, 30'dan yüksek ise Kolmogorov-Smirnov test sonuçları tercih edilmektedir (Özdemir, 2010: 231). Bu testin sonuçlarına göre verilerin normal dağılımadığı görülmektedir.

Tablo 2. Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	Sig.	İstatistik	df	Sig.
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	,083	122	,040	,983	122	,134
Yaşam Doyumu	,147	122	,000	,973	122	,014

4.2. Faktör Analizi

Yapılan faktör analizi sonucuna göre sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeği 5 boyutlu olarak algılanmıştır, bu nedenle faktörlerin dağılımını bozan ihtiyaç dışı satın alma boyutunda bulunan 6. Soru (Cep telefonu vb. teknolojik aletleri ihtiyaç duymadığım halde yenileri ile değiştiririm) analizden çıkartılmış ve tekrar faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 3. Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği KMO ve Bartlett Testi Analizi

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,791
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	791,073
	df	122
	Sig.	,000

Yeni yapılan analize göre ölçeğin orjinalinde bulunan 4 boyutlu faktör yapısı sağlanmıştır. Ayrıca kümülatif değeri %64 olarak bulunmuştur. Bu da en düşük istenen değer olan %50'den yüksektir ve faktör geçerliliği sağlanmıştır. Analizin sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir. Buna benzer bir sonuç Sarı ve Topçuoğlu (2019)'nun çalışmasında bulgulanmış ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği'nden 16., 15. Ve 17. Maddeler ölçekten çıkartılmıştır.

Tablo 4. Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği Faktör Analizi

	Bileşenler			
	1	2	3	4
Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım.	,799			
Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.	,836			
Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım.	,789			
Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.	,780			
Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye zarar verecek ürünleri almamaları için ikna ederim.	,667			
İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.		,777		
Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.		,851		
Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.		,729		
Yiyecek içecek ürünlerinden ihtiyacım olmayanları da satın olduğum olur.		,649		
Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.			,861	
Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.			,884	
Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim.			,689	
Evde tasarruflu ampuller kullanırım.			,667	
Karton, teneke ve cam gibi ürünlerin ambalajlarını atmak yerine tekrar değerlendiririm.				,723
İhtiyacım olduğunda az kullanılmış ürünleri kiralar ya da ödünç alırım (DVD, kitap, vb).				,739
Kullanılmış kâğıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendiririm.				,602

4.3. Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan her iki ölçeğin de güvenilirlik analizi yapılmıştır. Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği'nin ilk genel güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha değeri $\alpha=,743$ olarak kabul edilebilir düzeyde güvenilir bulunmuştur. Fakat faktör analizi sonucunda ihtiyaç dışı satın alma boyutunda yer alan 6. Sorunun çıkarılması ile genel güvenilirliğin $\alpha=,749$ 'a yükseldiği tespit edilmiştir. Yaşam doyumu ölçeğinin güvenilirlik analizinde ise $\alpha=,813$ olarak bulunmuştur ve kabul edilebilir düzeydedir.

Tablo 5. Güvenilirlik Analizlerinin Sonuçları

Güvenilirlik –Cronbach Alpha - α	
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	,749
Yaşam Doyumu	,813

4.4. Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımları

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya dâhil olan katılımcıların demografik bulgularına yer verilmiştir. Bu bulgular üzerine yorum yapılmıştır.

Tablo 6. Demografik Değişkenlere İlişkin Dağılım

Cinsiyet	Sıklık	Yüzde
Erkek	56	45,9
Kadın	66	54,1
Toplam	122	100,0
Yaş	Sıklık	Yüzde
18-24	8	6,6
25-34	83	68,0
35-44	25	20,5
45-54	5	4,1
55-64	1	0,8
Toplam	122	100,0
Aylık Gelir	Sıklık	Yüzde
3.000-4.000 TL	4	3,3
4.001-5.000 TL	12	9,8
5.001-6.000 TL	27	22,1
6.001-7.000 TL	17	13,9
7.000 TL Ve Üzeri	62	50,8
Toplam	122	100,0
Eğitim Düzeyi	Sıklık	Yüzde
Lise	1	0,8
Üniversite	68	55,7
Yüksek Lisans	51	41,8
Doktora	2	1,6
Toplam	122	100,0
Medeni Durum	Sıklık	Yüzde
Bekâr	66	54,1
Evli	56	45,9
Toplam	122	100,0
Görev Düzeyi	Sıklık	Yüzde
Eleman/Temsilci	5	4,1
Uzman Yardımcısı	7	5,7
Uzman	53	43,4
Kıdemli Uzman	16	13,1
Sorumlu	24	19,7
Müdür	16	13,1
Genel Müdür Yardımcısı	1	0,8
Toplam	122	100,0
Kurumda Çalışma Süresi	Sıklık	Yüzde
1 Yıldan Az	10	8,2
1-5 Yıl	69	56,6
6-10 Yıl	31	25,4
11-15 Yıl	3	2,5
16-20 Yıl	7	5,7
20 Yıldan Fazla	2	1,6
Toplam	122	100,0

Tablo 6’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan 122 kişinin % 45,9’unu erkek katılımcılar oluştururken, % 54,1’ini kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların %6,6’sı 18-24, %68’i 25-34, %20,5’i 35-44, %4,1’i 45-54, %0,8’i ise 55-64 yaş aralığındadır. Katılımcıların %3,3’ü 3.000-4.000 TL aylık gelire, %9,8’i 4.001-5.000 TL, %22,1’i 5.001-6.000 TL, %13,9’u 6.001-7.000 TL, %50,8’i 7.000 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. %0,8’i lise, %55,7’si üniversite, %41,8’i yüksek lisans, %1,6’sı doktora mezundur. %54,1’i bekâr, %45,9’u ise evlidir. Kişilerden %4,1’i eleman/temsilci, %5,7’si uzman yardımcısı, %43,4’ü uzman, %13,1’i kıdemli uzman, %19,7’si sorumlu, %13,1’i müdür ve %0,8’i genel müdür yardımcısıdır. Son olarak katılımcıların %8,2’si 1 yıldan az, %56,6’sı 1-5 yıl arasında, %25,4’ü 6-10 yıl arasında, %2,5’i 11-15 yıl arasında, %5,7’si 16-20 yıl arasında, %1,6’sı da 20 yıldan fazla kurumda çalışmaktadır.

4.5. Çoktan Seçmeli Soruların Frekans Dağılımları

Araştırmada katılımcılara sürdürülebilir tüketim davranışı ve yaşam doyumu ölçeklerinin haricinde onların bu konulara bakış açılarını daha iyi anlamak ve analizi daha iyi yorumlamak adına çoktan seçmeli sorular sorulmuştur. Buna göre ilk soru olan “Eğitim sürecinizde çevre/sürdürülebilirlik konularını içeren ders aldınız mı?” sorusuna %52,5 evet, %47,5 hayır cevabı verilmiştir. Katılımcıların çoğunun (%97,5) eğitim durumlarının üniversite ve

yüksek lisans olduğu göz önüne alınırsa bu kişilerin eğitim süreleri boyunca sürdürülebilirlik konusunda ders aldıkları söylenebilir.

Tablo 7. Çevre/Sürdürülebilirlik Konusunda Eğitim Alma

Soru 1		Sıklık	Yüzde
Geçerli Olan	Evet	64	52,5
	Hayır	58	47,5
	Toplam	122	100,0

İkinci çoktan seçmeli soru olan “Sürdürülebilir tüketime ilişkin bilgilerinizi en fazla hangi kaynaktan elde ediyorsunuz?” sorusuna katılımcıların %4,9’u Radyo-TV’den, %0,8’i yerel basın ve %0,8’i diğer kaynaklardan, %0,8’i arkadaş çevresinden, %4,9’u iş çevresinden, %2,5’i kitaplardan, %2,5’i ise aileden cevabını vermiştir. %82,8 gibi büyük bir çoğunluk ise internet aracılığı ile sürdürülebilirlik konusundan haberdar olmaktadır. Bu da günümüzdeki dijitalleşmenin, sosyal medyanın etkisinin ve internetin katılımcılar için de büyük önem arz ettiğini göstermektedir.

Tablo 8. Sürdürülebilir Tüketime İlişkin Bilgi Kaynakları

Soru 2		Sıklık	Yüzde
Geçerli Olan	Radyo-Tv	6	4,9
	Yerel Basın	1	0,8
	İş Çevresi	6	4,9
	İnternet	101	82,8
	Kitaplar	3	2,5
	Arkadaş Çevresi	1	0,8
	Aile	3	2,5
	Diğer	1	0,8
	Toplam	122	100,0

Üçüncü çoktan seçmeli soru olan “Kendinizi sağlıklı hissediyor musunuz (Fiziksel ve psikolojik olarak)?” sorusunda katılımcıların %73’ü evet, %27’si ise hayır yanıtını vermiştir. Araştırmaya katılan kişilerin yaşam doyumunu etkileyen faktörlerden olan sağlık etkeninin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Kendilerini Sağlıklı Hissetmeleri

Soru 3		Sıklık	Yüzde
Geçerli Olan	Evet	89	73,0
	Hayır	33	27,0
	Toplam	122	100,0

Dördüncü çoktan seçmeli sorun olan “Yaşamınızdaki kişilerin sizi önemsediklerini düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %94,3’ü evet, %5,7’i ise hayır cevabını vermiştir. Yaşam doyumuna etki eden bir özellik olan bu sorunun yanıtına göre kişilerin hayatlarındaki kişilerin onları önemseme oranları ve yaşam doyumları da oldukça yüksektir.

Tablo 10. Katılımcıların Kendilerini Önemli Hissetmeleri

Soru 4		Sıklık	Yüzde
Geçerli Olan	Evet	115	94,3
	Hayır	7	5,7
	Toplam	122	100,0

4.6. Mann-Whitney U Analizi

Bir x değişkeni ile değişkenden bağımsız iki değer alan başka bir değişkenin analiz edilmesi istenmektedir. Bağımsız değişkenin her değerine karşılık gelen x değişkeni ortalamaları karşılaştırıldığında bağımsız örneklem t testi (Independent Samples T Test) analizi yapılmaktadır (Özdemir, 2010: 242). Verilerin normal dağılım gösterdiği durumlar için bu test kullanılırken, normal dağılmadığı durumlar için Mann-Whitney U analizi yapılmaktadır. Buna göre non-parametrik olan bu test için aşağıdaki hipotezler analiz edilmiştir. Analizde Asymp. Sig. (2-tailed) yani p değerinin 0,05’in altında olması test edilen değişkenlerin farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Buna göre hipotezlerden h2b kabul edilmiştir. Kadınların sürdürülebilir tüketim davranışı gösterme ortalaması erkeklere göre daha fazladır. Kadınların ortalama değeri: 69,14 iken, erkeklerin ortalama değeri: 52,49’dur. Ayrıca analiz sonuçlarına göre h1c hipotezi de kabul edilmiştir. Buna göre evli olan kişilerin yaşam doyumları ile bekâr olanların yaşam doyumları arasında farklılık vardır. Evlilerin ortalama değeri: 71,11 iken, bekârların ortalama değeri 53,35 olarak bulunmuştur.

Tablo 11. Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı

Cinsiyet	Sürdürülebilir Tüketim Davranışı
Mann-Whitney U	1343,500

Wilcoxon W	2939,500
Z	-2,595
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,009
Medeni Durum	
Mann-Whitney U	1805,000
Wilcoxon W	3401,000
Z	-,221
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,825

Tablo 12. Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Yaşam Doyumu

	Yaşam Doyumu
Cinsiyet	
Mann-Whitney U	1606,500
Wilcoxon W	3202,500
Z	-1,249
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,212
Medeni Durum	
Mann-Whitney U	1310,000
Wilcoxon W	3521,000
Z	-2,782
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,005

4.7. Kruskal-Wallis H Analizi

Verilerin normal dağılım gösterdiği durumlar için ANOVA testi kullanılırken, normal dağılmadığı durumlar için Kruskal-Wallis H analizi yapılmaktadır. Buna göre non-parametrik olan bu test için aşağıdaki hipotezler analiz edilmiştir. Analizde Asymp. Sig. (2-tailed) yani p değerinin 0,05'in altında olması test edilen değişkenlerin farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Buna göre h2d hipotezi kabul edilmiştir. Yüksek lisans mezunu olanların ortalama değeri 69,52 iken, üniversite mezunu olanların bu değeri 57,07 olarak bulunmuştur. Ayrıca h1a hipotezi de kabul edilmiştir. Buna göre 35-44 yaş aralığındaki kişilerin yaşam doyumu diğer gruplara göre farklılık göstermektedir (Ortalama değeri 82,66'dır).

Tablo 13. Yaş, Eğitim Durumu, Görev, Çalışma Süresi ve Aylık Gelire Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı

	Sürdürülebilir Tüketim Davranışı
Yaş	
Chi-Square	2,582
df	4
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,630
Eğitim Durumu	
Chi-Square	9,144
df	3
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,027
Görev	
Chi-Square	5,100
df	6
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,531
Çalışma Süresi	
Chi-Square	,631
df	5
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,987
Aylık Gelir	
Chi-Square	1,933
df	4
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,748

Tablo 14. Yaş, Eğitim Durumu, Görev, Çalışma Süresi ve Aylık Gelire Göre Yaşam Doyumu

	Yaşam Doyumu
Yaş	
Chi-Square	15,153
df	4
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,004
Eğitim Durumu	
Chi-Square	4,467
df	3
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,215
Görev	
Chi-Square	11,542
df	6

Asymp. Sig. (2-Tailed)	,073
Çalışma Süresi	
Chi-Square	1,364
df	5
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,928
Aylık Gelir	
Chi-Square	7,203
df	4
Asymp. Sig. (2-Tailed)	,126

4.8. Korelasyon Analizi

Korelasyon katsayısı iki değişken arasındaki ilişkinin gücünü gösteren ölçüdür ve r katsayısı ile gösterilir. aralık ya da oran ölçekli değişkenler arasında ilişkinin ölçümü için Pearson korelasyon katsayısı kullanılırken, ordinal ölçekli değişkenler arasında ilişkinin ölçümü için Kendall ve Spearman korelasyon katsayısı kullanılmaktadır. r değeri -1 ile +1 arasında değişmektedir (Özdemir, 2010: 267).

H3-“Yaşam doyumu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında ilişki vardır” hipotezini test etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen sonuçlarımız için Spearman analizi yapılmıştır. Buna göre sonuçlar Tablo 15’te gösterildiği şekilde çıkmıştır ve hipotez red edilmiştir. Yaşam doyumu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında korelasyon bulunmamıştır.

Tablo 15. Korelasyon Analizi

			Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Yaşam Doyumu
Spearman’s Rho	Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Korelasyon Katsayısı	1,000	,105
		Sig (2-Tailed)	.	,251
		N	122	122
	Yaşam Doyumu	Korelasyon Katsayısı	,105	1,000
		Sig (2-Tailed)	,251	.
		N	122	122

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçlarına göre yaşam doyumu medeni durum ve yaşa göre farklılık gösterirken, sürdürülebilir tüketim davranışı da eğitim durumu ve cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Bu hipotezleri destekleyen başka çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin; Ünal v.d. (2001) 384 hekim üzerinde yaptıkları çalışmalarında evliler ile bekârlar arasında anlamlı bir fark saptamışlardır. Ayrıca yaşam doyumu puanları açısından da yaş grupları arasında anlamlı fark saptamıştır. Bir başka örnekte Linn ve arkadaşları da (1985) evli ve daha yaşlı hekimlerde iş ve yaşam doyumunu daha yüksek saptamışlardır. Garip (2019)’un çalışmasında ise sürdürülebilir tüketim davranışı yaşa göre farklılık göstermektedir. Yine Karaca (2018)’in çalışmasına göre sürdürülebilir tüketim davranışı eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir.

Araştırmaya katılan 122 kişinin demografik özellikleri analiz edilmiştir. Buna göre örneklemin % 45,9’unu erkek katılımcılar oluştururken, % 54,1’ini kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların %6,6’sı 18-24, %68’i 25-34, %20,5’i 35-44, %4,1’i 45-54, %0,8’i ise 55-64 yaş aralığındadır. Katılımcıların %3,3’ü 3.000-4.000 TL aylık gelire, %9,8’i 4.001-5.000 TL, %22,1’i 5.001-6.000 TL, %13,9’u 6.001-7.000 TL, %50,8’i 7.000 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. %0,8’i lise, %55,7’si üniversite, %41,8’i yüksek lisans, %1,6’sı doktora mezundur. %54,1’i bekâr, %45,9’u ise evlidir. Kişilerden %4,1’i eleman/temsilci, %5,7’si uzman yardımcısı, %43,4’ü uzman, %13,1’i kıdemli uzman, %19,7’si sorumlu, %13,1’i müdür ve %0,8’i genel müdür yardımcısıdır. Son olarak katılımcıların %8,2’si 1 yıldan az, %56,6’sı 1-5 yıl arasında, %25,4’ü 6-10 yıl arasında, %2,5’i 11-15 yıl arasında, %5,7’si 16-20 yıl arasında, %1,6’sı da 20 yıldan fazla kurumda çalışmaktadır.

Yaşam doyumu ile sürdürülebilir tüketim arasında ilişki olup olmadığına ilişkin yapılan korelasyon analizi sonucuna göre bu kavramlar arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Sürdürülebilir tüketim davranışının döngüsel ekonomi (Açıkalın, 2020); kuşaklar (Aktaş ve Çiçek, 2019); gönüllü sade yaşam (Özgül, 2010); paylaşım ekonomisi (Wang, 2019); tüketici eğitimi (Hayta, 2009) gibi farklı konularla ilişkili olmasına rağmen yaşam doyumu ile arasında bir ilişki bulunmamıştır. Çalışma daha önce çalışılmamış iki konuyu araştırması sebebiyle özgündür. Gelecek çalışmalara öneri olarak yaşam doyumunu etkileyen faktörler ile sürdürülebilir tüketim davranışının ilişkisi incelenebilir. Ayrıca yaşam doyumu kavramının farklı kuşaklarda farklılık gösterip göstermediği de yine gelecek araştırmalar için önerilebilir. Sürdürülebilir tüketim davranışının eğitim durumuna göre farklılık göstermesi ve eğitim seviyesi arttıkça farkındalığın ve bilincin artması da bu değişkenle ilgili daha fazla çalışma yapılması konusunda teşvik edicidir. Kişinin özel hayatında sürdürülebilir tüketime ilişkin olarak yapacağı en asgari hareketler enerji ve su tasarrufuna dikkat etmesi, satın aldığı ürünlerin ambalajlarında geri

dönüştürülebilir olmaya dikkat etmesi ve her ürüne özel ayrıştırma tekniklerini kullanması, ihtiyacın olduğu durumlarda alışveriş yapılması, organik ve yeşil ürünleri tüketmeye özen göstermesi olarak sıralanabilir. Aynı şekilde günümüzde artık firmalar da sürdürülebilirlik konusuna oldukça fazla önem göstermektedir. Gerek makro düzeyde gerekse de mikro düzeyde sürdürülebilir tüketim bilincinin kişilere şirket kültürü olarak yansıtılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2009). “Zihinsel ve Fiziksel Özürlü Çocuğa Sahip Anne ve Babaların Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Açıkalın, N. (2020). “Sürdürülebilir Pazarlama Bakış Açısı İle Döngüsel Ekonomi İncelemesi”, Sakarya İktisat Dergisi, 9(3): 238-257.
- Aktaş, S. C. & Çiçek, B. (2019). “Farklı Kuşaktaki Kadın ve Erkeklerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi”, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 54(4): 1957-1978.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pegem Akademi, Ankara.
- Conner, D. S. (2002). “Expressing Values in Agricultural Markets: An Economic Policy Perspective”. Agriculture and Human Values, 21: 27–35.
- Dağlı, A. & Baysal, N. (2016). “Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe’ ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(59): 1250-1262.
- De Boer, J., Helms, M. & Aiking, H. (2006). “Protein Consumption and Sustainability: Diet Diversity in EU-15”, Ecological Economics, 59: 267-274.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). “The Satisfaction with Life Scale”. Journal of Personality Assessment, 49: 71-75.
- Diktaş, R. (2019). “Çevre Bilinci ve Yaşam Tarzının Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisi ve Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, O., Bulut, Z. A. & Kökalan Çımrın, F. (2015). “Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması”, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 29(4): 659-678.
- Garip, S. (2019). “Demografik Özelliklerin Tüketici Karar Verme Tarzları ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışına Etkisi: İzmir İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Hayta, A. B. (2009). “Sürdürülebilir Tüketim Davranışının Kazanılmasında Tüketici Eğitiminin Rolü”, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(3): 143-151.
- Hefferon, K. ve Boniwell, I. (2014). Pozitif Psikoloji Kuram, Araştırma ve Uygulamalar. (Positive Psychology Theory, Research And Applications), Çev. Tayfun Doğan, Nobel Yayınları, Ankara.
- Holder, M. D. (2012). Happiness in Children: Measurement, Correlates and Enhancement of Positive Subjective Well-Being, Springer Science and Business Media.
- Jones, P., Hillier, D., & Comfort, D. (2011). “Shopping For Tomorrow: Promoting Sustainable Consumption Within Food Stores”, British Food Journal, 113(7): 935-948
- Karaca, Ş. (2018). “Yaşam Tarzının Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 10(3): 403-425.
- Karalar, R. & Kiracı, H. (2010). “Bireysel Değerlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(2): 79-106.
- Kırcı Çevik, N. & Korkmaz, O. (2014). “Türkiye’de Yaşam Doyumu ve İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İki Değişkenli Sıralı Probit Model Analizi”, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 7(1): 126-145.
- Linn, L. S., Yager, J., Cope, D. & Leake, B. (1985). “Health Status, Job Satisfaction, Job Stress and Life Satisfaction Among Academic and Clinical Faculty”, Jama, 254(19): 2775-2782.
- Luchs, M. G. & Mooradian, T. A. (2012). “Sex, Personality, And Sustainable Consumer Behaviour: Elucidating The Gender Effect”, J Consum Policy, 35:127–144.
- Manning, C. (2009). “The Psychology of Sustainable Behavior”, Minnesota Pollution Control Agency, 1-32.

- Nel, C. (2012). "The Subjective Experience of Well-Being: A Comparison of South African Individuals in Early and Late Adulthood", Master Thesis, Stellenbosch University, South Africa.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., & Tobin, S. (1961). "The Measurement of Life Satisfaction", *Journal of Gerontology*, 16(2): 134-143.
- Özdemir, A. (2010). *Yönetim Biliminde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamalar*, Beta Basım A.Ş., İstanbul.
- Özgül, E. (2010). "Tüketicilerin Değer Yapıları, Gönüllü Sade Yaşam Tarzı ve Sürdürülebilir Tüketim Üzerindeki Etkileri", *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(2): 117-150.
- Sarı, S. & Topçuoğlu, F. (2019). "Kişilik Tiplerinin Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Üzerine Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 24(2): 159-169.
- Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V. & Ahadi, S. (2002). "Culture, Personality, and Subjective Well-Being: Integrating Process Models of Life Satisfaction", *Journal of Personality And Social Psychology*, 82(4): 582-593.
- Scott-Jackson, W. & Mayo, A. (2018). *Transforming Engagement, Happiness And Well-Being*. Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Tekelli, İ. (2001). "Sürdürülebilirlik Kavramı Üzerine İrdelemeler", *Mülkiyeliler Birliği Yayınları*, Yayın No:25, Ankara, 1-18.
- Tel, F. D. & Sarı, T. (2016). "Üniversite Öğrencilerinde Öz-Duyarlık ve Yaşam Doyumu", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1): 292-304.
- Tunç, S. (2019). "İş Doyumunun Yaşam Memnuniyetine Etkisi: Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma", *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuzgöl Dost, M. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2)22: 132-143.
- Ünal, S., Karlıdağ, R. & Yoloğlu, S. (2001). "Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile İlişkisi", *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4: 113-118.
- Vermeir, I. & Verbeke, W. (2008). "Sustainable Food Consumption Among Young Adults in Belgium: Theory of Planned Behaviour and The Role Of Confidence and Values". *Ecological economics*, 64(3): 542-553.
- Wang, Y., Xiang, D., Yang, Z. & Ma, S. (2019). "Unraveling Customer Sustainable Consumption Behaviors in Sharing Economy: A Socio-Economic Approach Based on Social Exchange Theory", *Journal of Cleaner Production*, 208: 869-879.